

ВИБОРЧЕ ТА РЕФЕРЕНДНЕ ПРАВО

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>08 Право, 28 Публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>81 Право, 281 Публічне управління та адміністрування</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити / 120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: <i>викладачка Козловська Олександра Олександрівна,</i> mrskozlovska@gmail.com Практичні / Семінарські: <i>викладачка Козловська Олександра Олександрівна,</i> mrskozlovska@gmail.com
Розміщення курсу	<i>Посилання на дистанційний ресурс Google classroom:</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Виборче та референдне право» є правничою дисципліною, що належить до вибіркових освітніх компонентів.

Метою вивчення даної дисципліни є формування професійної правосвідомості студентів, засвоєння спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, визначених стандартом вищої освіти та достатніх для ефективного виконання професійної діяльності за обраною спеціальністю, а також формування правосвідомості здобувачів та важливості розуміння ними суб'єктивних конституційних прав під час виборів, проведення референдуму.

Предметом навчальної дисципліни є фундаментальні суспільні відносини, які пов'язані з порядком підготовки та проведення виборів до представницьких органів публічної влади та місцевого самоврядування в Україні шляхом голосування.

Дисципліна сприяє розвитку наступних компетентностей та результатів навчання, а саме:

загальні компетентності:

081 Право

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

281 Публічне управління та адміністрування

- Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність до пошуку, оброблення, та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

081 Право

- Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права ЄС та Ради Європи і правової системи України.
- Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як : конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

281 Публічне управління та адміністрування

- Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

результати навчання:

081 Право

- Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
- Пояснювати природу і зміст основних правових явищ і процесів.

281 Публічне управління та адміністрування

- Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

«Виборче та референдне право» вивчається після опанування дисципліни «Теорія держави і права» для 281 спеціальності, а також «Теорія держави і права», «Конституційне право. Загальна частина» для 081 спеціальності, що є необхідною передумовою ефективного навчання та розвитку компетентностей, які формуються під час вивчення цих дисциплін.

Логічним продовженням дисципліни «Виборче та референдне право» є подальше опанування здобувачами для 081 спеціальності освітнього компоненту «Конституційне право. Особлива частина», а також для 281 спеціальності освітнього компоненту «Регіональне управління та місцеве самоврядування».

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика виборчого та референдного права. Виборчі правовідносини: поняття та структура. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого та референдного права України. Виборче та референдне право як підгалузь конституційного права України. Виборче та референдне право як наука. Норми виборчого права України. Роль виборів і референдумів у демократичному суспільстві. Історія виборів як політичного інституту. Суб'єктивне та об'єктивне виборче право. Активне та пасивне виборче право. Виборчі цензи. Види виборів та референдумів.

Тема 2. Джерела виборчого та референдного права. Загальна характеристика джерел виборчого та референдного права, їх співвідношення. Види джерел виборчого та референдного права. Загальна характеристика національного законодавства як джерела виборчого та референдного права. Основні тенденції у розвитку виборчого законодавства України. Виборчий кодекс України, його структура та новели. Міжнародні акти у сфері виборчого та референдного права.

Тема 3. Принципи виборчого та референдного права. Поняття та система принципів виборчого та референдного права України. Критерії класифікації принципів виборчого та референдного права. Загальні принципи виборчого права України. Спеціальні принципи виборчого права України. Систематизація принципів виборчого та референдного права.

Тема 4. Міжнародні стандарти виборчого права. Поняття міжнародних правових стандартів. Поняття міжнародних виборчих стандартів. Класифікація міжнародних виборчих стандартів. Співвідношення міжнародно-правових стандартів і національного права держави. Реалізація міжнародних стандартів у виборчому законодавстві України.

Тема 5. Виборчі системи. Поняття виборчої системи, її основні розуміння та види. Мажоритарна виборча система та її види. Пропорційна виборча система та її види. Методи розподілу мандатів та загороджувальний бар'єр у пропорційній виборчій системі. Змішана виборча система та її види. Виборча система, передбачена Виборчим кодексом України.

Тема 6. Виборчий процес. Виборчий процес як вид юридичного процесу. Суб'єкти виборчого процесу. Етапи виборчого процесу. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.

Тема 7. Виборчі спори. Поняття та характеристика виборчих спорів. Запобігання виборчим спорам. Органи вирішення виборчих спорів. Судові та позасудові механізми вирішення виборчих спорів. Виборчі спори в Україні: конституційно-правовий аспект. Виборчі спори в правових позиціях Верховного Суду.

Тема 8. Референдний процес. Поняття референдного процесу. Суб'єкти референдного процесу. Етапи референдного процесу.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Виборчий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 7. № 8. № 9. Ст.48.
3. Нестерович В.Ф. Виборче право України: Підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 504 с.
4. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваїте, 2018. 908 с.

Додаткова література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування.
URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 15.01.2025).
2. Загальна декларація прав людини : Резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 15.01.2025).
3. Бакумов О.С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.02, Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”. Х., 2012. 200 с.
4. Вибори і виборчі системи: навч. посіб. для студ. Вищ. Навч. закл. / І. І. Климкова, М. А. Остапенко. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. – 160 с.
5. Вирішення виборчих спорів: підручник / Ю. Г. Барабаш, О. А. Губська, К. Еллена, В. С. Кобрин, Д. С. Ковриженко, О. О. Коцюруба, Б. С. Мохончук, П. В. Романюк, М. І. Цуркан, В. І. Чорненький; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. Київ: «АК-ГРУП», 2023. 416 с.
6. Всеукраїнський референдум у системі референдної демократії: монографія / Р. О. Стефанчук, В. Л. Федоренко. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 162 с.
7. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 556 с.

Для пошуку нормативно-правових актів бажано використовувати офіційний вебсайт парламенту – Верховної Ради України – <https://www.rada.gov.ua/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відповідно до навчального плану підготовки заплановано наступні види навчальних занять:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна робота;
- консультація.

Теми лекцій та практичних занять взаємозв'язані, матеріал вивчається в логічній послідовності. На практичних заняттях розглядаються найбільш суттєві теоретичні питання, які дозволяють забезпечити студентам можливість глибокого самостійного вивчення всього

програмного матеріалу. Консультація проводиться викладачем щотижня згідно з графіком, затвердженим кафедрою.

Методи і технології навчання. Використовуються дидактичні методи, спостереження і порівняння, узагальнення і абстрагування, аналогія, індукція, дедукція, аналіз і синтез, аналітико-синтетичний, абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький. Також комплекс методів, зокрема практичні, наочні, словесні, проблемні, частково-пошукові та інші групи методів. Серед методів навчання за характером логіки пізнання використовуються аналітичний, індуктивний, дедуктивний методи.

На заняттях використовуються мультимедійне обладнання, комп'ютер. При дистанційному навчанні використовуються сервіси відеоконференцій Zoom, освітній вебсервіс Google Клас, університетське програмне забезпечення Інформаційно-телекомунікаційної система «Електронний Кампус».

5.1. Лекції та практичні заняття

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література
1	Тема 1. Загальна характеристика виборчого та референдного права (1 год. – лекційні заняття) 1. Виборчі правовідносини: поняття та структура. 2. Виборче та референдне право як підгалузь конституційного права України. Норми виборчого права України. 3. Суб'єктивне та об'єктивне виборче право. Активне та пасивне виборче право. Виборчі цензи. 4. Види виборів та референдумів.
2	Тема 2. Джерела виборчого та референдного права (1 год. – лекційні заняття) 1. Загальна характеристика джерел виборчого та референдного права, їх співвідношення. 2. Види джерел виборчого та референдного права. 3. Загальна характеристика національного законодавства як джерела виборчого та референдного права. 4. Міжнародні акти у сфері виборчого та референдного права.
3	Тема 3. Принципи виборчого та референдного права (1 год. - лекційні, 1 год. практичні заняття) 1. Поняття та система принципів виборчого та референдного права України. 2. Критерії класифікації принципів виборчого та референдного права. 3. Загальні принципи виборчого права України. 4. Спеціальні принципи виборчого права України. 5. Систематизація принципів виборчого та референдного права.
4	Тема 4. Міжнародні стандарти виборчого права (1 год. – лекційні заняття) 1. Поняття міжнародних правових стандартів. 2. Поняття міжнародних виборчих стандартів. 3. Класифікація міжнародних виборчих стандартів. 4. Реалізація міжнародних стандартів у виборчому законодавстві України.
5	Тема 5. Виборчі системи (1 год. – лекційні заняття) 1. Поняття виборчої системи, її основні розуміння та види. 2. Мажоритарна виборча система та її види. 3. Пропорційна виборча система та її види. 4. Змішана виборча система та її види. 5. Виборча система, передбачена Виборчим кодексом України
6	Тема 6. Виборчий процес (1 год. - лекційні, 1 год. практичні заняття) 1. Суб'єкти виборчого процесу. 2. Етапи виборчого процесу. 3. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України. 4. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України. 5. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Крім навчальних занять, відповідно до навчального плану підготовки бакалавра права передбачено також наступні форми освітнього процесу:

- самостійна робота;
- контрольні заходи.

Теоретичні та практичні знання поглиблюються шляхом самостійної роботи з використанням рекомендованої літератури та ресурсів глобальної мережі Internet.

6.1. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література	Форма контролю
1	Тема 1. Загальна характеристика виборчого та референдного права 1. Роль виборів і референдумів у демократичному суспільстві. 2. Історія виборів як політичного інституту.	<i>опитування / дискусії</i>
2	Тема 2. Джерела виборчого та референдного права 1. Виборчий кодекс України, його структура та новели. 2. Аналіз судової практики щодо виборчого та референдного права.	<i>практичні завдання / дискусії</i>
3	Тема 3. Принципи виборчого та референдного права 1. Критерії класифікації принципів виборчого та референдного права. 2. Дотримання принципів виборчого права при проведенні виборів в Україні.	<i>тестові завдання / дискусії</i>
4	Тема 4. Міжнародні стандарти виборчого права 1. Співвідношення міжнародно-правових стандартів і національного права держави. 2. Зобов'язальні та рекомендаційні міжнародні стандарти	<i>практичні завдання / дискусії</i>
5	Тема 5. Виборчі системи 1. Методи розподілу мандатів та загороджувальний бар'єр у пропорційній виборчій системі.	<i>опитування / дискусії</i>
6	Тема 6. Виборчий процес 1. Строки виборчого процесу. 2. Державний реєстр виборців: особливості ведення.	<i>практичні завдання / кейси</i>
7	Тема 7. Виборчі спори 1. Поняття та характеристика виборчих спорів. 2. Запобігання виборчим спорам. 3. Органи вирішення виборчих спорів. 4. Судові та позасудові механізми вирішення виборчих спорів. 5. Виборчі спори в Україні: конституційно-правовий аспект.	<i>кейси / дискусії</i>
8	Тема 8. Референдний процес 1. Поняття референдного процесу. 2. Суб'єкти референдного процесу. 3. Етапи референдного процесу. 4. Особливості організації референдумів в Україні.	<i>практичні завдання / кейси</i>

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять. Здобувачам освіти рекомендується відвідувати лекції та практичні заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність

студента/студентки, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички. Відсутність на лекції не відпрацьовується, оскільки теми та питання лекцій і практичних занять співпадають. Згідно з «Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати за це заохочувальні або штрафні бали. Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/37>. Відсутність на практичному занятті відпрацьовується. Порядок здійснення дистанційного формату здійснюється згідно з «Положенням про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» <https://osvita.kpi.ua/node/188>

Правила поведінки на заняттях. Норми етичної поведінки студентів і науково-педагогічних працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали	
Критерій	Ваговий бал
Участь у міжнародних, всеукраїнських, університетських та/або інших заходах (конференція, круглий стіл, конкурс, олімпіада тощо); публікація (стаття та/або тези доповіді) за тематикою навчальної дисципліни	+10 балів
Виступ на занятті з ініціативною доповіддю на обрану творчу тему, погоджену з викладачем, за програмою Дисципліни	+5 балів

Заохочувальні бали не входять до основної шкали РСО, а їхня сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали.

Політика академічної доброчесності та її принципи визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. А також визначена у «Положенні про систему запобігання академічному плагіату в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/47>.

Політика використання штучного інтелекту. Регламентується наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського» від 29.12.2023 р. № НОН/393/2023. Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: опитування, дискусії, тест, виконання практичного завдання, розв'язання задач (кейсів), СРС.

Заочна форма навчання

№ з/п	Поточний, семестровий контроль	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Практичне заняття	40	1	40
2.	Самостійна робота	20	1	20
3.	МКР	40	1	40
	Всього			100

Семестровий контроль: залік.

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг 30 балів. Порядок проведення контрольних заходів визначено у «Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/32>.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка

100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань на залік:

1. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права
2. Предмет та метод виборчого права.
3. Норми виборчого права: поняття, особливості та види.
4. Доктринальні підходи до класифікації виборів. Функції виборів.
5. Поняття та сутнісні риси принципів виборчого права.
6. Місце та значення виборчого права у системі національного права.
7. Виборче право як складова частина науки конституційного права.
8. Поняття та ознаки джерел виборчого права.
9. Джерела виборчого права України.
10. Основні тенденції та перспективи розвитку виборчого законодавства України.
11. Поняття та функціональні характеристики виборчого процесу.
12. Загальні засади організації виборчого процесу.
13. Способи призначення виборів.
14. Поняття та класифікація виборчих округів.
15. Виборча дільниця як первинна ланка виборчої інфраструктури.
16. Порядок створення та функціонування виборчих органів.
17. Класифікація виборчих комісій.
18. Особливості конституційно-правового статусу Центральної виборчої комісії в Україні.
19. Реєстрація виборців: поняття та особливості складання виборчих списків. Способи висування кандидатів.
20. Правові основи проведення передвиборчої агітації: міжнародно-правові стандарти.
21. Форми та принципи проведення передвиборчої агітації.
22. Процедура голосування та різновиди та структура виборчих бюлетенів.
23. Підрахунок голосів та встановлення результатів виборів.
24. Виборчі технології як різновид політичних технологій.
25. Загальна характеристика маніпулятивних виборчих технологій.
26. Специфіка застосування маніпулятивних технологій у засобах масової інформації.
27. Поняття та ознаки суб'єктів виборчого процесу.
28. Конституційно-правові засади діяльності суб'єктів виборчого процесу.
29. Класифікація суб'єктів виборчого процесу.
30. Виборчі цензи.
31. Виборча застава.
32. Специфіка правового статусу міжнародних та іноземних офіційних спостерігачів в Україні.
33. Гарантії діяльності суб'єктів виборчого процесу: поняття та система.
34. Поняття, ознаки та різновиди відповідальності суб'єктів виборчого процесу.
35. Політична культура суб'єктів виборчого процесу.
36. Поняття, змістовна характеристика та системоутворюючі елементи виборчої системи.
37. Виборча система у актах міжнародного рівня та джерелах «м'якого» права.
38. Мажоритарні виборчі системи: поняття, специфіка застосування та класифікація.
39. Пропорційні виборчі системи: переваги та недоліки.
40. Пропорційні системи закритих і відкритих списків.
41. Багаторівневі пропорційні системи.
42. Змішана виборча система як результат комбінування (об'єднання) мажоритарної та

пропорційної систем.

43. Симетричні та асиметричні змішані виборчі системи.

44. Особливості правового статусу глави держави.

45. Конституційно-правові вимоги до кандидата на посаду президента за законодавством зарубіжних держав.

46. Класифікація виборів президента: прямі, непрямі та багатоступеневі вибори президента.

47. Поняття та предмет референдуму.

48. Класифікація референдумів.

49. Принципи проведення та правові акти референдумів.

50. Особливості реалізації права законодавчої ініціативи.

51. Загальна характеристика референдного процесу в Україні.

52. Органи, що забезпечують проведення референдумів в Україні.

53. Порядок проведення всеукраїнського референдуму.

54. Організація та особливості проведення місцевих референдумів в Україні.

55. Гарантії референдного процесу в Україні.

56. Поняття та види виборчого процесу в Україні.

57. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України.

58. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України.

59. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.

60. Поняття та загальна характеристика виборчого спору.

61. Категорії виборчих спорів та строки їх вирішення.

62. Юридична відповідальність за порушення виборчого права.

63. Особливості судового захисту виборчих прав громадян.

64. Специфіка виконання судових рішень у справах щодо виборчих спорів.

65. Позасудовий захист виборчих прав.

66. Міжнародний захист виборчих прав.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачкою кафедри інтелектуальної власності та приватного права Козловською Олександрою Олександрівною.

Ухвалено кафедрою інтелектуальної власності та приватного права (протокол № 11 від 05.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)